

Stajnie średniowieczne w Grudziądzu



MAREK SZAJERKA

KOŁO MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW
GRUDZIĄDZA
STYCZEŃ 2014

Stan posiadania koni przez komturę grudziądzką w XIV w.



- *„[...] W 1374 roku Krzyżacy posiadali: 6 rumaków, 8 koni służebnych, 13 źrebaków, 16 koni pociągowych,*
- *W 1383 roku było 70 kobył w Dzikim Lesie.*
- *koni: 19 źrebaków czteroletnich, 30 trzyletnich, 42 kobyły trzy i czteroletnie, 76 kobył i źrebaków w drugim roku, 79 źrebaków i 101 kobył rocznych, oprócz tego 50 sztuk w Dzikim Lesie. Komtur miał 8 koni, konwent 28 ogierów, 53 konie do służby pocztowej, 8 koni na 2 uprzęże; [...]”*

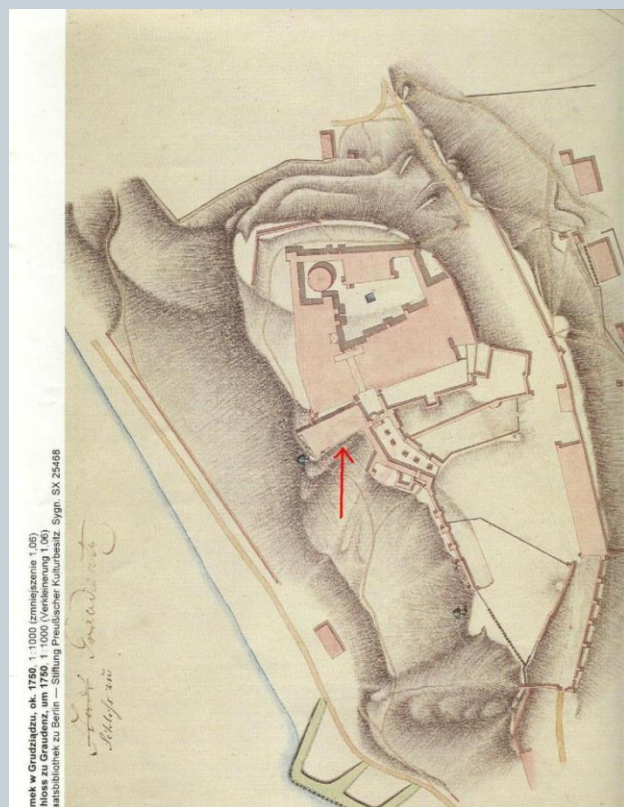
Stajnia na Zamku Wysokim wg opisu z 1603 r.



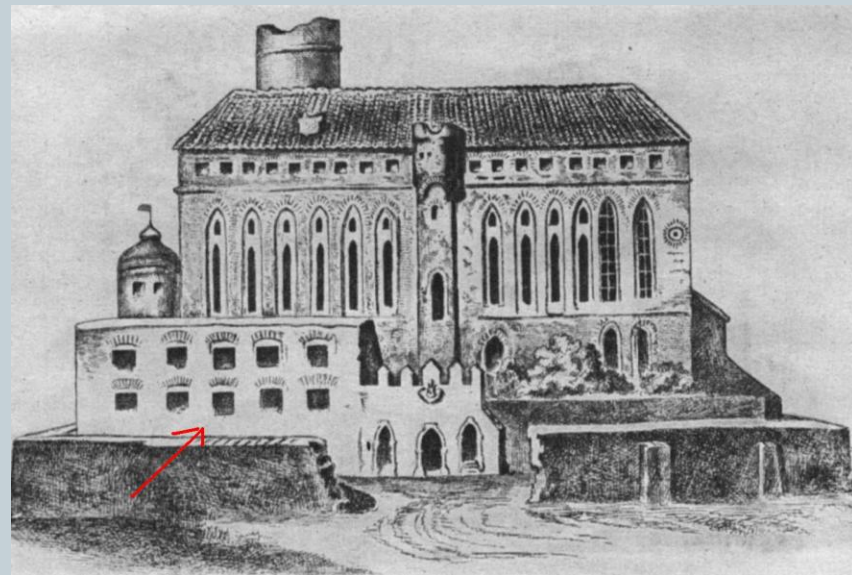
- *„Podle tego placu, ku Wiśle, domostwo niemałe pod jednym dachem na starych murach, cegła przeforsztowane. Na dole w tym budowaniu stajnie 2 przegrodzone, żłoby po obu stronach i drabiny niedobre. Stawi się koni do 30. Drzwi na żelaznych zawiasach z wrzeciędzami i skoblami, kłódka tylko jedna. W rogu tego domu pod stajnią, ku wysokiemu zamkowi, piwnice 2, jedna sklepi sta, druga niesklepista, obie niezłe, co piwo rozchodowe bywa; drzwi na żelaznych zawiasach z wrzeciędzami i skoblami, kłódka jedna. Zarazem nad drzwiami tych piwnic wschod na ganek, który tak długi jako i samo budowanie i alkierzyk na nim.”*

Stajnia dwurzędowa na Zamku Wysokim dla 30 koni. Stajnię zaznaczono strzałką.

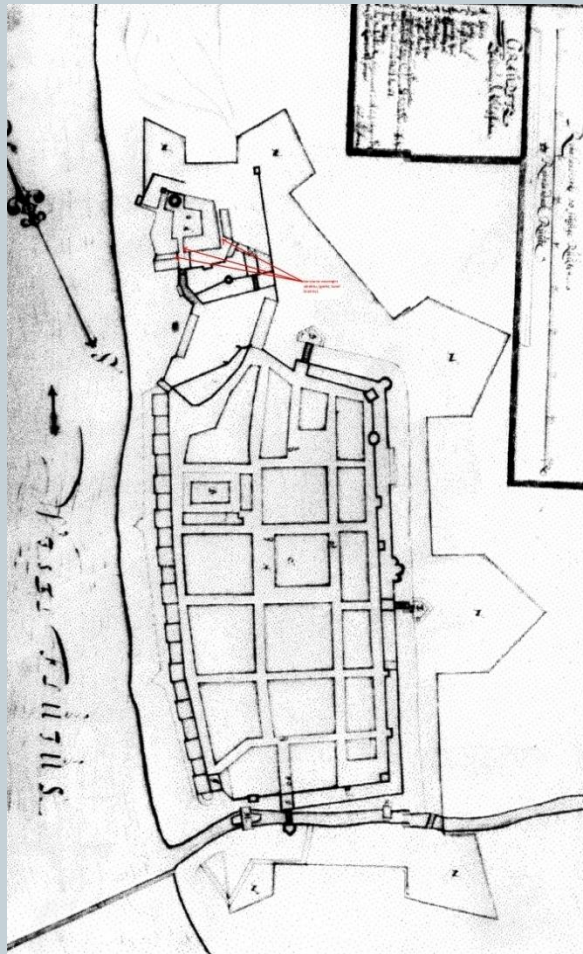
Plan z poł. XVIII w.



Rekonstrukcja Zamku
wysokiego z 1848 r.



Plan Loffmana odnośnie zamku, z XVII w. zawiera te same informacje co plan o ok. 100 lat późniejszy.



- Biorąc pod uwagę zaznaczenie tunelu bramnego, rzekome odstępy przy stajni i kaplicy to wewnętrzne korytarze w gmachu.
- Analitycy brali np. kaplicę zamkową, jako oddzielny budynek, podobnie ze stajniami po stronie południowo-zachodniej.

Pomieszczenie w skrzydle południowo-zachodnim Zamku Wysokiego, sąsiadującego ze stajnią. Widok na ścianę zachodnią.



Stajnia kościelna przy ul. Kościelnej 10, wg opisu z 1786 r.



- *„Probostwo jest dachówką reparacji potrzebującą pokryte, kozły muszą być zepsute i pognite, ponieważ dach wcale jest zgięty. Przy probostwie zaraz jest stajnia, której pierwsza kondygnacja murowana, druga zaś z wiązarku lepiona cegłą wyłożona, już się wcale pochyliła. Dach podobny jak na probostwie, ale trochę gorszy, jak na probostwie.”*

Stajnia kościelna na rysunkach z 1 poł. XIX w.



Der siegreiche Generalfeldmarschall von Courbiere mit seinem Stabe auf dem Hornwerk der Festung, im Hintergrund die Stadt Graudenz. Nach einem Aquarell im Stadtmuseum.



Dawna stajnia na zdjęciu z lat 70 XIX w.



Dawna kościelna stajnia w XXI w.































Dawna stajnia od strony ulicy Kościelnej





Stajnia dla krzyżackich koni pocztowych na parterze spichrzy nad Wisłą

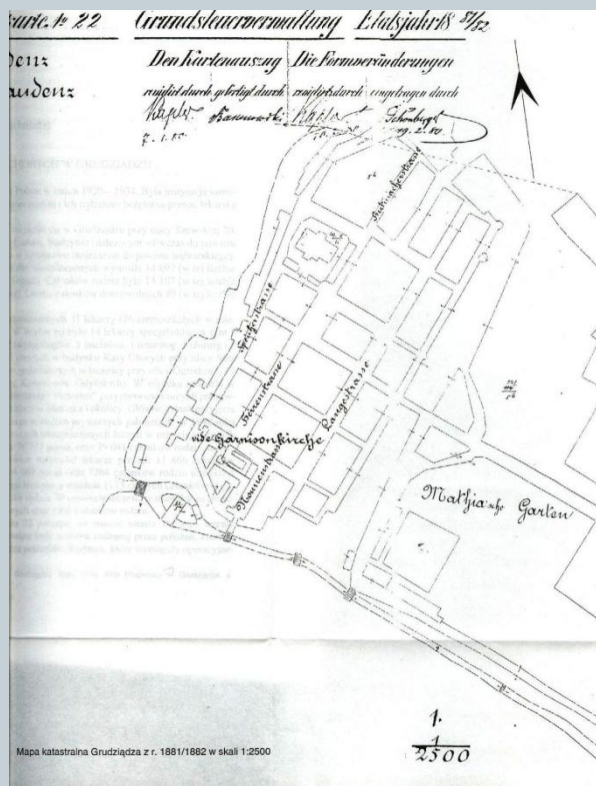
Informacja z pracy X. Froelicha, z 1868 r.



- *W 1383 r. komtur miał 8 koni, konwent 28 ogierów, 53 konie do służby pocztowej, 8 koni na 2 uprzęże;*

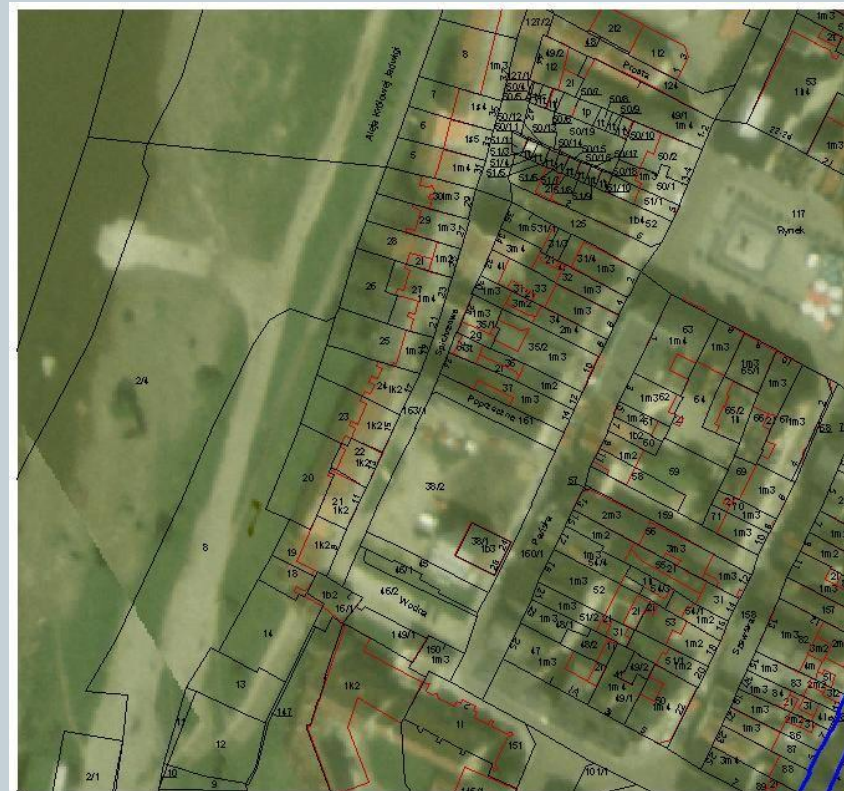
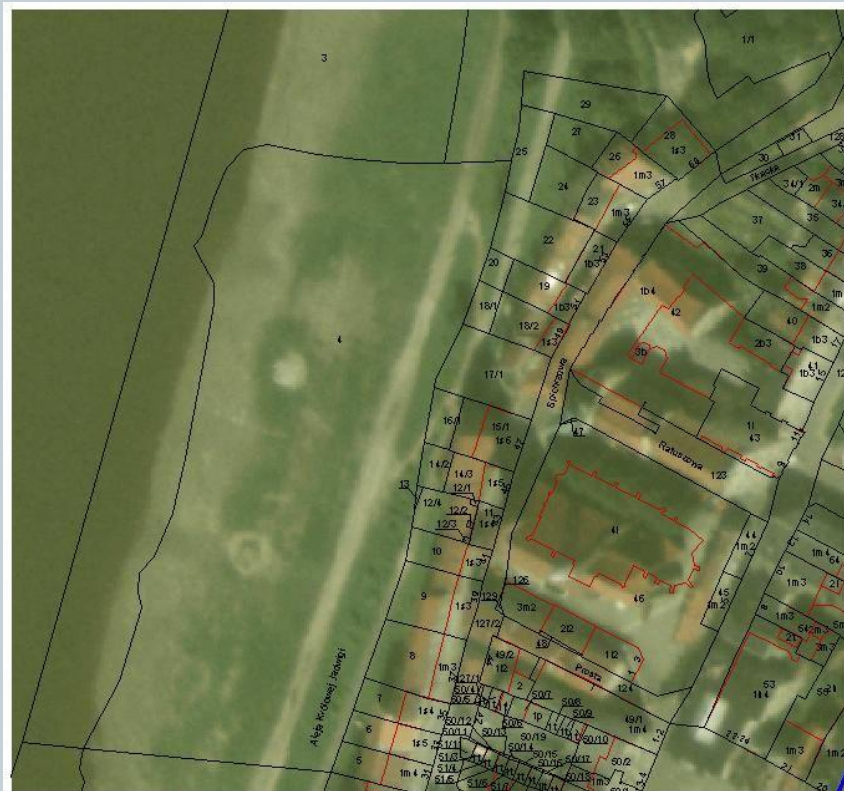
Plan katastralny z 1872 r.





Plan z 1881 r. , jeszcze z Bramą Gnojną, rozdzielającą spichrze. Na planie są dwa wyraźnie rozdzielające się bloki obiektów, noszących znamiona jednorazowego zamysłu architektonicznego. To nie jest moim zdaniem chaotyczna, wielofazowa budowla mieszczańska.

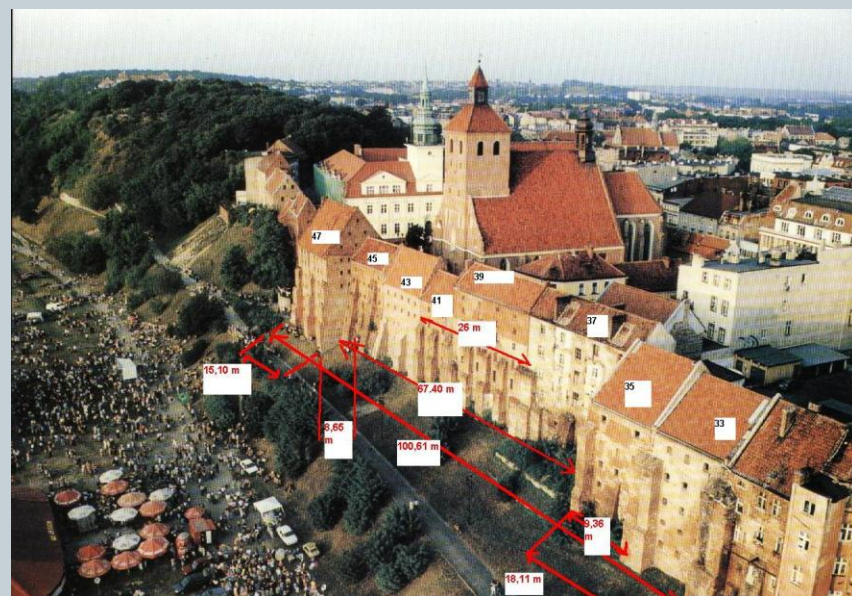
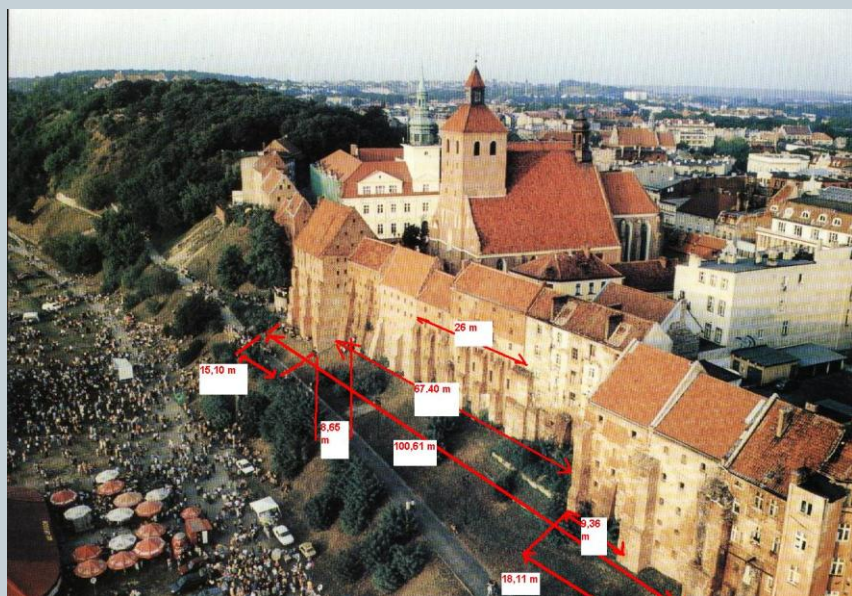
Regularność obiektu na planie katastralnym z XXI w.



Zdjęcie z lotu ptaka. Wyk. Marek Sikora



Analiza obiektu na bazie zdjęcia M. Sikory, wykonanego z lotu ptaka. Obiekt ma długość ok. 100 m, w zwężeniu 60 m.



Analiza obiektu, po „zdjęciu” nadbudowy z XIX-XX w.



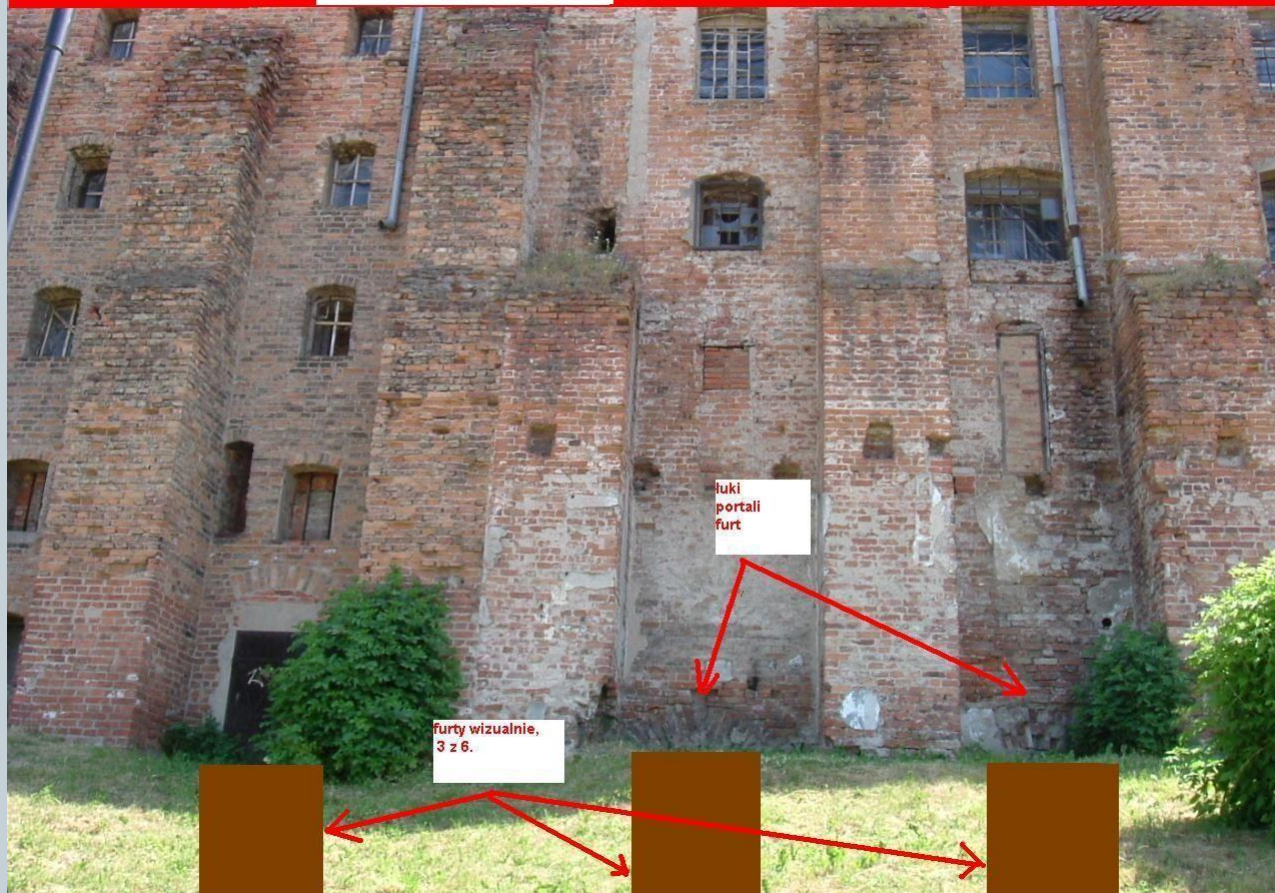
Po zdjęciu nadbudowy z XIX-XX w.



Wrota stajni



Pierwotna wysokość ściany, bez dachu.



Łuki wrót stajennych





Wewnątrz obiekt ma tylko ok. 5-6 m szerokości. Tyle wystarczy na długość boksu dla konia oraz ganek do wyprowadzenia zwierzęcia. Tak jest na długości obiektu, ok. 60 m.



Wnętrze obecnego spichrza 45

W 1404 r. jeden koń pocztowy dyżurował przy Młynie Dolnym. Ktoś, może przez przypadek, w kontekście historii CWK, umieścił tablicę pamiątkową dla koni w tym historycznym dla nich miejscu. Wzmianka o koniach w tym miejscu liczy sobie już 610 lat.

W 1404 r. przejął komturstwo Wilhelm von Helfenstein. Inwentarz znajdował się po części w oborze, po części w Borschaw†), jeden koń pocztowy stał w młynie (dolnym lub zamkowym młynie), 2 były do Rensen [Rządza], 26 koni do orki w Tuszewie. †) Na przeciwnym brzegu Wisły położone. Należały do Grudziądza miejscowości: Głowe, Lelkaw [Lalkowy], Lobechar [Lubichowo], Stobelaw, Borsekaw [Borzechowo], Grünberg [Zielona Góra], Ossaw [Osowo], Bythwin [Bratwin].



Stajnia dla indywidualnych zwierząt



W PIWNICY KAMIENICY PRZY
UL. WIEŻOWEJ 2 ZACHOWAŁA
SIĘ NIEWIELKA STAJNIA DLA
POJEDYNCZYCH ZWIERZĄT.

Wieżowa 2



Czy to możliwe?



- Przy postawieniu tezy, że parter części spichrzy to dawne stajnie może paść pytanie, czy to możliwe, skoro część tych spichrzy datuje się na XVII w.
- Moim zdaniem odpowiedź jest w metodzie datacji.
- W XX w. datowano je głównie na podstawie wiązań cegieł.
- W spichrzach zastosowano w znacznej części wiązanie krzyżowe lub kowadełkowe. Wtedy uważano, że jest ono z XVI-XVII w.

Wiązanie krzyżowe (przemienne warstwy główek i wozówek)
we fragmencie zamku z XIII w. Występuje ono również w
murze średniowiecznym przy kościele ś. Mikołaja



Dziękuję Państwu za uwagę

